

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Specyficzne dla sektora środki ochrony wód

dr Ilona Przybojewska

08.05.2023
UNIJNE I POLSKIE PRZEPISY DOTYCZĄCE WODY
WARSZTATY ERA

uj.edu.pl

1

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Strategia morska

(dyrektywa 2008/56/WE ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego - dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)

- ❖ **podstawowy cel:** osiągnięcie lub utrzymania **dobrego stanu ekologicznego** środowiska morskiego;
- ❖ **zakres zastosowania:** dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich wód morskich, nad którymi państwo członkowskie sprawuje lub wykonuje jurysdykcję lub prawa zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS), jak również do wód przybrzeżnych.

uj.edu.pl

2

UNIERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

„Dobry stan ekologiczny” to w odniesieniu do środowiska morskiego stan środowiska wód morskich tworzących zróżnicowane i dynamiczne pod względem ekologicznym oceany i morza, które są czyste, zdrowe i urodzajne w odniesieniu do panujących w nich warunków, zaś wykorzystanie środowiska morskiego zachodzi na poziomie, który jest zrównoważony i gwarantuje zachowanie możliwości użytkowania i prowadzenia działań przez obecne i przyszłe pokolenia (art. 3 pkt 5 dyrektywy)

3

uj.edu.pl

Wskaźniki jakości dobrego stanu ekologicznego
(analizowane w odniesieniu do danego regionu/podregionu)

1. Utrzymana jest różnorodność biologiczna. Jakość i występowanie siedlisk oraz rozmieszczenie i bogactwo gatunków odpowiadają dominującym warunkom fizjograficznym, geograficznym i klimatycznym.
2. Gatunki obce wprowadzone do ekosystemu w wyniku działalności człowieka utrzymują się na poziomie, który nie powoduje szkodliwych zmian w ekosystemach.
3. Populacje wszystkich ryb i skorupiaków eksploatowanych w celach handlowych utrzymują się w bezpiecznych granicach biologicznych, wskazując rozmieszczenie ze względu na wiek i rozmiar populacji, świadczące o dobrym zdrowiu zasobów.

4

4. Wszystkie elementy morskiego łańcucha pokarmowego, w stopniu w jakim są znane, występują w normalnych ilościach i zróżnicowaniu, na poziomie, który w dalszej perspektywie może zapewnić bogactwo gatunków i utrzymanie ich pełnej zdolności reprodukcyjnej.

5. Do minimum ogranicza się eutrofizację wywołaną przez działalność człowieka, a w szczególności jej niekorzystne skutki, takie jak ubytki różnorodności biologicznej, degradacja ekosystemu, szkodliwe zakwity glonów oraz niedobór tlenu w dolnych partiach wód.

6. Integralność dna morskiego utrzymuje się na poziomie gwarantującym ochronę struktury i funkcji ekosystemów oraz brak niekorzystnego wpływu zwłaszcza na ekosystemy głębinowe.

7. Stała zmiana właściwości hydrograficznych nie ma niekorzystnego wpływu na ekosystemy morskie.

uj.edu.pl

5

8. Stężenie substancji zanieczyszczających utrzymuje się na poziomie, który nie wywołuje skutków charakterystycznych dla zanieczyszczenia.

9. Poziom substancji zanieczyszczających w rybach i owocach morza przeznaczonych do spożycia przez ludzi nie przekracza poziomów ustanowionych w prawodawstwie Wspólnoty ani innych odpowiednich norm.

10. Właściwości ani ilość znajdujących się w wodzie morskiej odpadów nie powodują szkód w środowisku przybrzeżnym i morskim.

11. Wprowadzenie energii, w tym hałasu podwodnego, utrzymuje się na takim poziomie, że nie powoduje ono negatywnego wpływu na środowisko morskie.

uj.edu.pl

6

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

❖ **sposób realizacji celu:** zobowiązanie państw członkowskich do przyjmowania **strategii morskich, stanowiących zbiór środków ukierunkowanych na ochronę środowiska morskiego, obejmujący:**

- ✓ wstępną ocenę stanu środowiska wód morskich;
- ✓ określenie właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich (w oparciu o **ww. wskaźniki**);
- ✓ wyznaczenie celów środowiskowych dla wód morskich i związanych z nimi wskaźników w celu ukierunkowania działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu środowisk;
- ✓ program monitoringu wód morskich;
- ✓ program środków (programy ochrony wód morskich).

7

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

! Struktura schodkowa – każdy kolejny element bazuje na poprzednich.

Strategie morskie (tj. poszczególne ich elementy) podlegają aktualizacjom w cyklach sześcioletnich. Opracowywane są przez poszczególne państwa członkowskie, dla wód morskich danego państwa członkowskiego, w odniesieniu do każdego odpowiedniego regionu lub podregionu morskiego.

Regiony morskie określone w dyrektywie:

- Morze Bałtyckie;
- północno-wschodni Ocean Atlantycki;
- Morze Śródziemne;
- Morze Czarne.

8

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

Współpraca

Dyrektywa potrzeby współpracy wszystkich państw członkowskich ze swoimi sąsiadami w czterech regionach morskich (północno-wschodniego Oceanu Atlantyckiego, Morza Bałtyckiego, Morza Śródziemnego i Morza Czarnego) przy opracowywaniu i wdrażaniu strategii morskich. Niektóre z tych regionów są dodatkowo podzielone na podregiony. Z tej przyczyny wykorzystanie istniejących regionalnych struktur administracyjnych, takich jak regionalne konwencje morskie, jest ważnym elementem, który powinien być brany pod uwagę przez państwa członkowskie.

9

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

Ocena postępów

- W dyrektywie zapowiedziano jej przegląd do 15 lipca 2023 r.;
- W sprawozdaniu Komisji Europejskiej z 2020 r. z wdrażania dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej dokonano identyfikacji **głównych presji oddziałujących na ekosystemy morskie** – są to: gatunki obce, rybołówstwo, eutrofizacja spowodowana przez działalność człowieka, stała zmiana właściwości hydrograficznych, substancje zanieczyszczające, odpady morskie, hałas podwodny;

10

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

Ocena postępów

...a także wyszczególniono **główne wyzwania i propozycje udoskonalenia wdrażania dyrektywy:**

- bardziej spójne i ambitniejsze określanie „dobrego stanu środowiska”;
- zapewnianie skuteczności środków;
- usprawnianie wdrażania;
- większa integracja polityk;
- zacieśnienie współpracy regionalnej;
- zapewnianie dostępności i porównywalności danych.

11

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

Dyrektywa powodziowa

(dyrektywa 2007/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim)

- ❖ **podstawowy cel:** ustanowienie ram dla oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, w celu ograniczania negatywnych konsekwencji dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, związanych z powodzią na terytorium Unii Europejskiej;
- ❖ **zakres zastosowania:** rekonstruowany przez odwołanie się do pojęć „**powodzi**” i „**ryzyka powodzi**”

12

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

„**Powódź**” to czasowe pokrycie wodą terenu, który normalnie nie jest pokryty wodą. Definicja ta obejmuje powodzie wywołane przez rzeki, potoki górskie, śródziemnomorskie okresowe cieki wodne oraz powodzie sztormowe na obszarach wybrzeża, natomiast może nie uwzględniać powodzi wywołanych przez systemy kanalizacyjne (art. 2 pkt 1 dyrektywy).

„**Ryzyko powodziowe**” oznacza kombinację prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi i związanych z powodzią potencjalnych negatywnych konsekwencji dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej (art. 2 pkt 1 dyrektywy).

13

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

❖ **sposób realizacji celu:** zobowiązanie państw członkowskich do przyjmowania **szeregu środków ukierunkowanych na ocenę i zarządzanie ryzykiem powodziowym, obejmujących** (schodkowy charakter struktury podobnie jak przy dyrektywie ws. strategii morskiej):

- ✓ wstępną ocenę ryzyka powodziowego w odniesieniu do każdego obszaru dorzecza, jednostki zarządzającej lub fragmentu międzynarodowego dorzecza, położonego na terytorium danego państwa członkowskiego;
- ✓ określenie obszarów, na których stwierdza się istnienie dużego ryzyka powodziowego, lub jego wystąpienie jest prawdopodobne;

14

✓ **mapy zagrożenia powodziowego** – przygotowywane dla obszarów, na których stwierdza się istnienie dużego ryzyka powodziowego, lub jego wystąpienie jest prawdopodobne; mapy zagrożenia powodziowego obejmują obszary geograficzne, na których może wystąpić powódź zgodnie z jednym z następujących scenariuszy:

- niskie prawdopodobieństwo powodzi lub scenariusze zdarzeń ekstremalnych;
- średnie prawdopodobieństwo powodzi (częstotliwość występowania ≥ 100 lat);
- wysokie prawdopodobieństwo powodzi;

Dla każdego ze scenariuszy ustala się zasięg powodzi, głębokości wody i – w stosownych przypadkach – prędkość przepływu wody.

uj.edu.pl

15

✓ **mapy ryzyka powodziowego** – uzupełnieniem map zagrożenia powodziowego są mapy ryzyka powodziowego, przedstawiające potencjalnie negatywne skutki związane z powodzią, która może wystąpić zgodnie z jednym ze scenariuszy; zawierają one w szczególności wskazanie szacunkowej liczby mieszkańców potencjalnie dotkniętych powodzią, rodzaje działalności gospodarczej prowadzonej na obszarze potencjalnie dotkniętym powodzią, instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego, które mogłyby spowodować przypadkowe zanieczyszczenie w przypadku powodzi oraz potencjalnie dotknięte powodzią obszary chronione.

uj.edu.pl

16

✓ **plany zarządzania ryzykiem powodziowym** – zawierają zestawienie środków służących osiągnięciu odpowiednich celów zarządzania ryzykiem powodziowym i wskazanie stopnia ich priorytetowości; mają one uwzględniać w szczególności koszty i korzyści, zasięg powodzi i trasy przejścia fali powodziowej oraz obszary o potencjalnej retencji wód powodziowych, gospodarowanie gruntami i wodą, planowanie przestrzenne, zagospodarowanie terenu, ochronę przyrody, nawigację i infrastrukturę portową

! **zasada solidarności** (art. 7 ust. 4 dyrektywy)

W świetle kontroli efektywności dyrektywy z 2019 r., zasadniczo spełnia ona swoje zadania.

uj.edu.pl

17

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Dyrektywa ws. jakości wody pitnej

(dyrektywa 2020/2184 w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi – wersja przekształcona)

❖ **podstawowy cel:** ochrona zdrowia ludzkiego przed niepożądanymi skutkami wszelkiego zanieczyszczenia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez zapewnienie, aby była ona zdrowa i czysta, a także poprawa powszechnego dostępu do wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi; wprowadzenie wymogów w zakresie higieny dotyczących materiałów do kontaktu z wodą pitną, takich jak rury; wprowadzenie efektywnego kosztowo i opartego na ryzyku podejścia do monitorowania jakości wody;

uj.edu.pl

18

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

❖ **zakres zastosowania:** dyrektywa ma zastosowanie do **wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi**, co oznacza wodę w stanie pierwotnym lub po uzdatnieniu, przeznaczoną do picia, gotowania, przygotowywania żywności lub innych celów domowych zarówno w obiektach publicznych, jak i prywatnych, niezależnie od jej pochodzenia i od tego, czy dostarczana jest z sieci dystrybucyjnej, cystern, w tym również przewoźnych zbiorników, lub rozlewana do butelek lub pojemników, z uwzględnieniem wody źródłanej, jak również wodę wykorzystywaną przez każde przedsiębiorstwo spożywcze do wytworzenia, przetworzenia, konserwowania lub wprowadzania do obrotu produktów lub substancji przeznaczonych do spożycia przez ludzi (**możliwe wprowadzenie wyłączeń**)

19

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

❖ **sposoby realizacji celu:**

1. Standardy jakości wody. Państwa członkowskie zapewniają, by woda przeznaczona do spożycia przez ludzi była „zdrowa i czysta”. Musi być wolna od wszelkich mikroorganizmów i pasożytów oraz wszelkich substancji w ilościach lub stężeniach, które stanowią potencjalne niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzkiego. W szczególności musi spełniać parametry mikrobiologiczne, chemiczne, jak również parametry istotne dla oceny ryzyka w wewnętrznych systemach wodociągowych .

uj.edu.pl

20

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

2. Ocena ryzyka. Państwa członkowskie zapewniają przeprowadzenie oceny ryzyka i zarządzania ryzykiem w obszarze zasilania dla punktów poboru wody pitnej i systemów zaopatrzenia w wodę, a także oceny ryzyka w wewnętrznych systemach wodociągowych i oceny tego, czy potencjalne ryzyko wpływa na jakość wody, w tym identyfikując zagrożenia w systemie i wdrażając środki kontroli - **podejście oparte na ryzyku obejmujące cały łańcuch dostaw w obszarze zasilania, poboru, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody**

21

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

uj.edu.pl

3. Minimalne wymogi w zakresie higieny dotyczące materiałów do kontaktu z wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

4. Minimalne wymogi dotyczące chemikaliów do uzdatniania wody i materiałów filtracyjnych do kontaktu z wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

5. Poprawa lub utrzymanie dostępu dla wszystkich do wody pitnej, w szczególności dla wrażliwych i zmarginalizowanych grup ludności.

6. Zapewnienie dostępu do odpowiednich, aktualnych informacji dotyczących wody pitnej.

22

